

Asia: VN/4507/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaksi (MISU)

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Onko ehdotettu maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpidekokonaisuus tasapainoinen, vaikuttava ja toteuttamiskelpoinen?**

Kymenlaakson liitto kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiasta seuraavaa.

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma on keskeinen Suomen ilmastopolitiikan kokonaisuuden onnistumiselle, minkä lisäksi tässä suunnitelmaluonnoksessa linjatut tavoitteet ja toimenpiteet vaikuttavat suuresti metsä- ja maataloussektoreihin, ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, luonnon monimuotoisuuteen sekä huoltovarmuuteen. Kymenlaakson liitto pitää tärkeänä, että näiden eri näkökulmien keskinäisriippuvaisuudet huomioidaan politiikkalinjauksissa ja toimenpiteissä.

Kymenlaakso on perinteikäs metsäteollisuusmaakunta, jossa bio- ja kiertotalous ovat älykkään erikoistumisen kärkiä. Metsäteollisuuden toimintaedellytysten turvaaminen on tärkeää, mutta samalla Kymenlaakson maakuntaohjelmassa 2021 – 2025 tunnustetaan, että ” luonnon monimuotoisuus muodostaa pohjan kestäväälle biokiertotaloudelle, joka on yksi Kymenlaakson älykkään erikoistumisen kärki.” Myös maatalous on Kymenlaaksossa merkittävä elinkeino, jossa on myös merkittäviä biokiertotalouden mahdollisuuksia. Esimerkiksi ravinteiden kiertoon tai maaperän hiilen lisäämiseen tähtäävät toimet ovat Kymenlaaksolle tärkeitä, sillä mm. luomutuotanto on Kymenlaaksossa vahvaa. Biokiertotalouden vahvistaminen onkin keskeinen työkalu kestäväen luonnonvarojen käytön ja luonnon monimuotoisuuden edistämisessä, joten tähän liittyvät toimenpiteet tulisi tuoda maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa vahvemmin esiin. Lisäksi bio- ja kiertotalous edistävät myös huoltovarmuutta, sillä esimerkiksi ravinteiden kierrätys vähentää tuontiravinteiden käytön tarvetta.

Metsätalouden tuotteiden osalta linjataan, että ”edistetään hiilivarastoja pitkäikäisissä puutuotteissa ja -rakenteissa.” (s. 83) Ehdotetut toimenpiteet keskittyvät puurakenteisiin ja -rakentamiseen, minkä lisäksi olisi syytä korostaa myös puun mahdollisuuksia uudenlaisten innovaatioiden raaka-aineena, kuten puusta valmistetut kankaat tai erilaiset komponentit. Sen lisäksi, että ne ovat pitkäikäisiä tuotteita ja siten hiilivarastoja, ovat ne myös korkean jalostusarvon tuotteita, jotka voivat tuoda merkittävää talouskasvua.

Luonnon monimuotoisuuteen liittyen tavoitteiden osalta suunnitelmaluonnoksessa sanotaan, että ”maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman päämääränä on kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti edistää maankäytön, metsätalouden ja maatalouden siirtymistä kohti ilmastokestävyyttä eli päästöjen vähentämistä, nielujen aikaansaamien poistumien vahvistamista sekä sopeutumista ilmastomuutokseen.” (s. 61) Koska maankäyttösektori on keskeinen tekijä Suomen luonnon monimuotoisuuden vähenemisen ehkäisyssä, tulisi myös tämä tavoite tuoda selkeästi esiin osana maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman tavoitteita. Luonnon monimuotoisuus ylläpitäminen ja edistäminen ovat suunnitelmaluonnoksen mukaan ”tärkeä lähtökohta”, mutta tämän lisäksi monimuotoisuuden edistäminen tulisi olla myös tavoite.

Suunnitelmaluonnoksen mukaan ”vuosien 2016–2020 keskimääräiset hakkuut ylittivät suurimman ylläpidettävissä olevan hakkuukertymän yhteensä kuuden Etelä- ja Keski-Suomen maakunnan alueella.” Kymenlaaksossa ylitys on ollut keskimäärin 7 %, ja Etelä-Karjalassa jopa 15 %. (s. 30) Tämän tosiasian toteamisen lisäksi suunnitelmassa olisi syytä esittää toimenpiteitä, joilla alueellista, kestäväksi määriteltyä hakkuukertymää ei ylitettäisi jatkuvasti. Jos hakkuukertymä on vuodesta toiseen liian suuri, on sillä merkittäviä luonnon monimuotoisuutta ja ekologisia verkostoja heikentäviä vaikutuksia. Lisäksi alueellisten hiilineutraaliustavoitteiden (kuten Hiilineutraali Kymenlaakso -tiekartan) saavuttaminen vaikeutuu, jos maakunnan hiilivarastot hupenevat jatkuvasti.

Metsätaloutta ohjataan myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kautta, jotka ”linjaavat, että riittävän yhtenäisten pelto- ja metsäalueiden säilyminen on tärkeää biotalouden, huoltovarmuuden, maiseman ja luonnon monimuotoisuuden kannalta, ja että alueiden käytössä on tarpeen ottaa huomioon maa- ja metsätalouden kannalta toimivat ja riittävän yhtenäiset alueet.” (s. 34) Monimuotoisuuden kannalta myös ekologiset yhteydet ovat erittäin tärkeitä, ja tämä pitäisi huomioida kattavammin politiikkalinjauksissa. Esimerkiksi Kymenlaakson maakuntakaava 2040 sisältää kaavamerkinnän sini-viheryhteyksien tarpeesta, ja myös alueidenkäyttötavoitteissa tulisi tarkastella monimuotoisuuden sekä maa- ja metsätalouden kytköksiä alueellisesti, jotta luontoympäristöjen kytkeytyneisyyttä pystyttäisiin vahvistamaan. Ilmaston lämpenemisen myötä ekologiset yhteydet ovat yhä tärkeämpiä, jotta eliölajeilla on mahdollisuus siirtyä sopivampiin elinympäristöihin ilmastomuutoksen ja maankäytönmuutosten aiheuttamien paineiden johdosta.

Metsätalouden vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen ja vesistöjen tilaan pyritään suunnitelmaluonnoksen mukaan pienentämään mm. kannustamalla metsänomistajia metsäsertifioinnin käyttöönottoon sekä vapaaehtoisten metsänhoidonsuositusten seuraamiseen. Nämä toimet vaikuttavat riittämättömiltä huomioiden yksityisomistuksessa olevan

metsätalousmaan suuren osuuden Suomen maapinta-alasta sekä tasaikäisen, päätöshakkuisiin tähtäävän metsänhoitotavan suuren osuuden metsänhoitomenetelmistä. Myös suunnitelmaluonnoksessa todetaan ilmastonmuutosten vaikutusten pohdinnan yhteydessä, että ”intensiivinen metsätalous on ekosysteemien näkökulmasta merkittävin häiriö tulevaisuudessakin.” (s. 36) Intensiivinen metsätalous yhdistettynä lämpenevään ilmastoon on yhä suurempi uhka luonnon monimuotoisuudelle, ja näiden kahden tekijän yhteisvaikutukset olisi syytä ottaa huomioon. Ilmastonmuutokseen sopeutumisen yhteydessä on tärkeää nostaa tavoitteeksi myös metsätuhoriskien pienentäminen, mitä olisi mahdollista edistää mm. eri-ikäisrakenteisten talousmetsien lisäämisellä.

Monimuotoisuusvaikutusten lisäksi korkeat hakkuutasot aiheuttavat haasteita myös Suomen päästövähennyssuunnitelmille. Suunnitelmaluonnoksessa todetaan, että Suomen tavoite on käyttää LULUCF-sektorin joustoja taakanjakosektorin päästöjen kompensoimiseen. Nykyisen maailmanpoliittisen tilanteen johdosta puunkäytön paineet ovat kasvaneet entisestään, mikä saattaa vähentää hiilivarastoja entisestään. Metsiin kohdistuvien hakkuupaineiden johdosta maankäyttösektorin toimia pitäisi vahvistaa entisestään, ja esimerkiksi turvamaiden ilmastotoimenpiteissä olisi kiristämisen varaa. Sen lisäksi, että turvemaat ovat suurin maankäyttösektorin päästölähde, on niillä suuri vaikutus luonnon monimuotoisuuteen ja vesistöjen tilaan, joten niihin kohdistuvia toimia tulisi tarkastella myös näistä näkökulmista.

Esimerkiksi kokonaisvaltaisen suometsänhoidon suunnittelun (luku 7.5.1) yhteydessä ehdotetaan, että ”suometsissä vältetään kunnostusojituksia harvennushakkuiden yhteydessä rehevissä korvissa sekä karuilla rämeillä.” (s. 74) Tässä yhteydessä ei perustella, minkä vuoksi kunnostusojituksia tulisi välttää ainoastaan harvennushakkuiden yhteydessä. Lisäksi välttämisen sijaan olisi syytä pyrkiä lopettamaan kunnostusojitukset kokonaan aloilla, joilla ei ole kunnollista metsätalouspotentiaalia. Tätä tavoitetta edistäisi ELY-keskusten mahdollisuus huomioida ojitusten ilmastovaikutukset nykyistä paremmin, mikä edellyttäisi vesilain päivittämistä. Lisäksi LULUCF-sektorin toimenpiteiden yhteydessä olisi syytä tarkastella nykyistä laajemmin, kuinka mm. metsä-, YVA- ja MRL-laki sekä valmisteilla oleva rakentamislaki vaikuttavat tässä asetettuihin tavoitteisiin.

Suunnitelmaluonnoksen toimenpiteitä käsittelevässä luvussa 7 olisi syytä ilmaista selkeämmin, mitkä ovat eri tahojen tavoitteet ja ohjauskeinot, ja kuinka maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman erilaiset tavoitteet on niissä huomioitu. Esimerkiksi luvussa 7.1 Metsähallituksen ilmastotoimet viitataan omistajapoliittisiin linjauksiin, mutta ei oteta kantaa siihen, tulisiko omistajapoliittisissa linjauksissa huomioida hiilivarastot ja luonnon monimuotoisuus nykyistä enemmän. Valtio on merkittävä metsänomistajataho, mikä mahdollistaisi nopeat toimet metsien monimuotoisuuden nykyistä vahvemmalle turvaamiselle sekä hiilivarastojen säilyttämiselle.

Paikalliseen ja alueelliseen yhteistyöhön liittyvä toimenpide on hyvin ylimalkainen; ”Valmistellaan ja käynnistetään maankäyttösektoriin liittyvää paikallista ja alueellista yhteistyötä.” (s. 87) Kymenlaakson liitto huomauttaa, että mm. kehitysyritykset ja maakuntaliitot aktiivisia toimijoita alueillaan, ja näiden toimijoiden potentiaalia osana ilmastotyötä tulisi suunnitella kattavammin.

Ylipäänsä ehdotettujen toimenpiteiden toteutumisen arviointi on hankalaa niin liittyvien ja suunnitelmassa tunnustettujen epävarmuuksien johdosta. Ehdotetut toimet itsessään ovat oikeansuuntaisia ja kannatettavia.

2. Toimeenpanon näkökulmasta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa hyväksyttävyyys ja oikeudenmukaisuus ovat tärkeitä. Arvioi niiden toteutumista suunnitelmassa.

Kymenlaakson liitto pitää tärkeänä kirjausta siitä, että LULUCF-sektorin päästöjen mallinnukseen ja muuhun tiedon lisäämiseen tähtäävät toimet ovat ensiarvoisen tärkeitä. Ajantasaisen ja kattavan tiedon lisäksi olennaista on, että tieto saavuttaa ne ihmiset, jotka arjessaan tekevät maankäyttösektorin ilmastotoimiin liittyviä päätöksiä. Etenkin maanviljelijöiden, metsänomistajien ja metsänhoitoyhdistysten tiedon ja tietoisuuden lisääminen ilmasto- ja monimuotoisuustoimista on edellytys sille, että suunnitelmaluonnoksen toimenpiteitä saadaan toteutettua.

3. Muuta huomioitavaa suunnitelmaluonnoksesta.

-

Hering Frank
Kymenlaakson liitto

Leino Kaisa
Kymenlaakson liitto